

ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

***Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства***

Випуск 17

Засновано у 2003 році

Рівне – 2017

ББК 71.0
А 43
УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 17 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2017. – 283 с.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

- Волков С.М.** – доктор культурології, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту культурології НАМУ
- Виткалов С.В.** – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ (заступник головного редактора, відповідальний секретар)
- Випих-Гавронська А.** – доктор мистецтвознавства (габілітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)
- Петрова І.В.** – доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурно-дозвілєвої діяльності КНУКіМ
- Єфіменко А.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор Українського Вільного університету (Мюнхен, Німеччина)
- Пелех Ю.В.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ
- Потапчук Т.В.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу РДГУ
- Круль П.Ф.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії та історії виконавського мистецтва ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»
- Кушнарєнко Н.М.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із наукової роботи ХДАК
- Постоловський Р.М.** – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ
- Сабадаш Ю.С.** – доктор культурології, професор кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету
- Стоколос Н.Г.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства і теології Національного університету „Острозька академія”
- Костюк Л.К.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології і музеєзнавства РДГУ, керівник СНТ «Афіна»
- Швецова-Водка Г.М.** – доктор історичних наук, професор кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи РДГУ
- Яремко-Супрун Н.О.** – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичного фольклору РДГУ

Рецензент:

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор Київського національного університету культури і мистецтв

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE):
ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Видання індексується Google Scholar, РИНЦ (РФ) та Index Copernicus

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 24.11.2017 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

УДК 784.1:784.5 (477)

НАЦІОНАЛЬНИЙ КОЛОРИТ УКРАЇНСЬКОЇ СУЧАСНОЇ ХОРОВОЇ МУЗИКИ

Захарчук Володимир Іванович, магістрант кафедри хорового диригування,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
hxx151991@gmail.com

Кризь призму найрізноманітніших зв'язків й опосередкувань, під кутом зору музично-теоретичної аналітики, тлумачиться проблема національної своєрідності української сучасної хорової музики. У цьому контексті, звертаючись до творчості сучасних композиторів у жанрі хорової музики, представників українського авангарду М. Скорика, Л. Дичко, В. Сільвестрова та ін., здійснюється пошук народно-пісенної автентики, яка стає не лише невід'ємною складовою сучасної, ускладненої новітніми прийомами композиторського письма, музичної мови, а й «нейтралізатором», або ж елементом спрощення останньої, утримуючи художню образність такої музики у фарватері емоційної урівноваженості й природної доступності.

Ключові слова: українська сучасна хорова музика, фольклор, музична мова, народнопісенний колорит, стильова архітектоніка, етно-модерн

Постановка проблеми. Етап національного відродження в Україні кінця ХХ – початку ХХІ ст. супроводжується пошукми цікавості до хорової музики як феномену церковного та світського музикування, достатньо високого ступеня демократизму. На сучасному етапі український соціокультурний простір сповнений зразками цього виду мистецтва найрізноманітніших суспільно-історичних періодів, усе ж переважно епох класицизму та романтизму. Широкої популярності набувають твори визначних композиторів класиків – М. Березовського, А. Веделя, Д. Бортнянського, композиторів романтиків – С. Гулака-Артемівського, М. Лисенка, К. Стеценка, О. Нижанківського, А. Вахнянина і ін. Творчість зазначених композиторів достатньо відома як серед професійних мистецьких кіл, так й серед широкої аудиторії любителів цього виду мистецтва. Достатньо вагомий пласт цієї культури піддається й мистецтвознавчому рівню його осмислення. Проте новітній етап національного відродження в Україні дав поштовх до стрімкого поступу сучасної вітчизняної хорової музики. В останні роки найкращі зразки цього виду мистецтва, попри їх виконавську складність, достатньо широко популяризуються, ретранслюючи багаті національні традиції в жанрі хорової музики наступним поколінням.

Сучасна хорова музика є цікавою, насамперед, своєю стильовою організацією, що характеризує її як феномен, що продукується системою ключових властивостей музики: жанровою палітрою, широким спектром тематизму, особливостями хорової фактури та специфікою еμβροкологістики.

Разом із тим, ця музика, як пласт національного соціокультурного простору, відіграє чималу роль у формуванні самоідентичності українства, його національного коду. У цьому контексті актуальною постає проблема етноспецифіки досліджуваного феномену, регенерованої сьогоденням.

Стан розробленості теми. Українське музикознавство на сучасному етапі, на жаль, не пропонує достатньої кількості джерел, які б присвячувалися проблемі національної специфіки української музики. Все ж загальновідомими працями у цій сфері є монографії І. Ляшенка «Національні традиції в музиці як історичний процес» [8] та О. Козаренка «Феномен української національної музичної мови» [6]. В окремих розвідках до цієї теми зверталися М. Гордійчук [2], Л. Кияновська [4], Б. Сюта [12], В. Драганчук [3], Т. Кривицька [7] та ін.

Зауважимо, що у національному науковому просторі відсутні будь-які системні теоретичні дослідження, які б піднімали проблему національної своєрідності української сучасної хорової музики. Сьогодення ж, з його глибинними трансформаційними процесами, що помітно по усьому периметру людської життєдіяльності, актуалізує найрізноманітніший спектр проблематики, що так чи інакше характеризує процеси глобалізації. Водночас стає зрозумілим і те, що не можна інтегруватися у культурну палітру міжнародного співіснування, чітко не означивши національної ідентичності.

Враховуючи те, що серед широкого видового музичного спектру вітчизняної культури хоровий жанр є найдемократичнішим, а отже одним із найзрозуміліших і найдоступніших – вважаємо, що хорова музика, а особливо сучасний її варіант відіграє неабияку роль у формуванні національної виразності українця, а отже національна своєрідність цього виду мистецтва складає неабияку цікавість для дослідництва.

Об'єктом дослідження є національна своєрідність української сучасної хорової музики, предметом же його механізм найрізноманітніших зв'язків й опосередкувань, який лежить в основі ключових виявів національного в українській сучасній хоровій музиці.

Основний зміст статті. Осмислюючи поставлену проблему, найперше варто, на наше переконання, вдатися до аналізу сутнісного тлумачення поняття «національний» й лише тоді відшукувати ознаки національного в сучасному вітчизняному хоровому музикуванні.

Рухаючись у чітко визначеному фарватері зауважимо – будь-яке явище, що функціонує в рамках тієї чи іншої культури, звісно ж набуває специфічних ознак, властивих тому етносу чи народності, серед яких поширюється. Що ж стосується української сучасної хорової музики то вона, зародившись і розвиваючись у рамках української культури, набуває специфічних, ознак, які, як стверджують науковці, сягають глибинних джерел національної культури України. Етнічна ж культура українського народу, як відомо, тримається на «трьох китах» української само ідентичності: «народному характері і світобаченні», «етнічній ментальності» та «духові народу» [11; 86]. Дослідники цієї проблематики стверджують, що зазначені складові детермінуються рядом чинників: природним середовищем, геополітичним розташуванням України, характером родинних стосунків і побуту, драматизмом історичних перипетій, а також специфікою культурних процесів, що тут розгортаються [11; 88]. Зауважимо, що увесь комплекс окреслених векторів формує й підґрунтя цивілізаційних основ в Україні. Більше того, вважається, що основу цивілізаційного утворення України складає «межовий» характер української культури, що обумовлюється синтезом культур Заходу і Сходу, Півночі і Півдня, культури лісу і культури степу, Римської та Візантійської цивілізацій, землеробського та козацького стилю життя, язичницької та християнської культур. Саме «межовий» спосіб цивілізаційного утворення, на думку наукового співтовариства, породжує ключові риси українського характеру, які проявляються: культурою толерантності, не агресивністю, довірливістю, терпимістю, відсутністю національної зневаги, естетизмом, ліризмом, емоційною чутливістю, індивідуалізмом, волелюбністю, демократизмом, шанобливим ставленням до природи. Разом із тим, українцям властиво бути покірливим долі, сповідувати комплекс неповноцінності, провінційності, бути схильним до анархічних настроїв та крайностей. Відтак основні риси українського характеру матеріалізуються у народні знання, народну мудрість та усну народну творчість, відповідно формалізуючись у фольклор, і музичний у тому числі [11].

Так з'являються народні пісні, у яких оспівуються знаменні події життя українського народу відповідно структуруючись у: календарні, родинно-обрядові, весільні, епічні, історичні, лірико-епічні, суспільно-побутові, козацькі, чумацькі, рекрутські та побутові.

У різні історичні періоди фольклор живив українську професійну музику й хорову в т. ч., надаючи їй ознаки національної своєрідності й неповторності. Що ж стосується української сучасної хорової музики, то вона «розвиваючись в рамках ускладненої постмодернової естетики, – як стверджує Л. Кияновська, – все частіше звертається до етнохарактерних елементів, спрощуючи цим самим сучасну музичну мову ускладнену новітніми прийомами композиторських технік» [4; 72]. Іншими словами, елементи народної мелодики та її мелізматика до певної міри спрощують загадковість й абстрактний постмодерн сучасної хорової музичної мови трансформуючи її на рівень зрозумілості й доступності.

Яскравим прикладом цьому слугує творчість сучасних композиторів-класиків М. Скорика, Л. Дичко, Є. Станковича, І. Карабиця, Л. Грабовського та ін.

Так М. Скорик уже в першому своєму масштабному творі, кантаті «Весна» демонструє свій новаторський підхід до опрацювання фольклорних джерел. Уже у першій частині кантати «Дивувалась зима» створюється експозиція образу весни. Весняна тема формується композитором у традиційній для української пісенності варіаційній формі (кожен куплет видозмінюється). Друга ж частина – «Гримить» будується на закличних інтонаціях, що підкреслюють буянню весни. Складна гармонічна мова наповнюється тут найрізноманітнішими підголосковими та інтонаційними поліфонічними елементами, що надає хоровій фактурі ознак національної автентичності. Третя частина «Гріє сонечко» – поєднує характерні веснянкові інтонації зі звукообразальними прийомами, що створює специфічну й неповторну тембральну колористику. Вкраплюючи у мелодіку цієї частини мелізматіку українського обрядового фольклору, композитор виводить ключову тему на рівень її варіаційного розвитку. Четверта частина – «Розливайся, зелена діброво» будується як фуга, що базується на двох темах – першій темі діатонічній, дисонантній, і другій темі – гаївці, жвавій, динамічній за характером. П'ята ж частина – «Земле моя» оспівує сенс поняття вічності буття нашого народу [5]. Звісно ж усі складові цієї частини, а саме діалог баритона-соліста з хором, фугатто і кода наскрізь пройняті, особливо в коді, фонемами народної пісенності, разом із тим урочистості й піднесеності, що і дозволяє, на наше переконання, вважати цю частину кантати гімном нашому народові.

Також розв'язує проблему національного в мистецтві і Л. Дичко. У своїй камерній кантаті

«Червона калина» композитор відмовляється від чіткої сюжетної лінії, натомість зміст твору формує завдяки поєднанню текстів українських народних пісень XVI – XVII ст. Як не дивно, проте Л. Дичко у цій кантаті відмовляється від прямого цитування фольклорних тем і мелодій, а пропонує авторські, все ж переосмислені інтонації українських народних пісень. Так перша частина базується на поетичному тексті народної історичної пісні «Побратався сокіл із сизокрилим орлом». Монолог складається з кількох блоків, що мелодично достатньо споріднені з думами – ліро-епічними творами української усної словесності про події з життя козаків XVI–XVIII ст. Друга частина кантати побудована на поезиці двох українських ліричних пісень – «Козак від їжджає, дівчинонька плаче» та «Чи я в лузі не калина була», яка в музичному сенсі сповнена ліризмом й кантиленною протяжністю українських народних пісень, де подано картини від'їзду козака на війну та прощання з ним коханої дівчини. У третій частині – «Пісня про Байду», створюється дуальна картина з двох, й до того ж протилежних художніх образів – Байди і турецького султана. Образ Байди сповнений козацькою завзятістю, відвагою, войовничою безшабашністю, що виражається рядом мелодичних зворотів, інтонацій й іншими музичними прийомами, що є характерними для українських історичних, лірико-епічних та козацьких пісень. Східні ж мотиви, що лежать в основі мелодики, яка створює образ турецького султана, лише посилюють контраст на користь нашого національного пісенного колориту. Четверта частина «Сину мій, дитино моя» через мелодичку гнітючих інтонацій народних дум, балад та голосінь створює картину страждальниці-матері, що звертається до сина, який загинув у бою з ворогом. П'ята ж, завершальна частина кантати «Пісня про Нечая», сповнюється органічним поєднанням героїки й драматизму, в основі яких лежить мелодика наших епічних, історичних, лірико-епічних та козацьких народних пісень [1].

Яскравим зразком продукування національного в сучасній хорovій музиці є й інші кантати композиторки, а саме кантата «Чотири пори року» та кантата «У Києві зорі». Перша створювалася на тексти українських календарно-обрядових пісень, мелодика якої сповнюється наспівами українських веснянок, купальських, обжинкових та петрівчаних народних пісень. У другій, що побудована на мелізматичній народній мелодії, Л. Дичко продовжує традиції своїх попередніх кантат «Червона калина» і «Пори року». У цьому творі на рівні поєднання архаїчної народної мелодики із окремими елементами сучасної композиторської техніки, композиторка створює образи древніх обрядів та святкувань нашого народу [1].

Національний колорит у жанрі хорovої музики помітний й у В. Сильвестрова. Його кантата для хору без супроводу на слова. Т. Шевченка наскрізь пройнята національною особливістю. Ключовий лірико-драматичний образ поета, який створюється композитором, вибудований виключно на матеріалі народнопісенної мелодики. Хорova фактура твору спорадично насичена ладovими зсувами квінт та інтонаційним варіюванням думного мотиву, що створює звукову картину нескінченного імпровізаційного народного пісенного «різнобар'я» [9].

Творчу взаємодію з фольклором спостерігаємо і у хорovій музиці В. Зубицького, Ю. Алжнева, В. Бібіка та ін. Так, музичною основою кантати-симфонії «Чумацькі пісні» В. Зубицького, стали чумацькі, козацькі та заробітчанські пісні, що й лягли в основу музичного мислення композитора.

Достатньо широкої популярності набувають і хорovі концерти митця наскрізь пройняті народною пісенністю. Скажімо, гуцульським колоритом неповторного закарпатського мелосу сповнений його концерт «Гори мої, гори». Хорova фактура цього твору насичена імітаційними награваннями найпоширеніших українських народних музичних інструментів: дрімби, сопілки, трембіти. Фінал концерту наповнюється кuarto-квінтовими перегукуваннями хорovих партій, що імітують звучання народного інструментального оркестру. Провідні теми фіналу створюють художні образи весільного обряду в горах та неповторних обривів Карпатських гір. Ритмічний же малюнок хорovої фактури (гостра синкопованість окремих хорovих партій, ритміка коломийки, що органічно вплітається в музичну тканину концерту) підсилює її гуцульський колорит [10; 28–32].

На фольклорному матеріалі створює свої хорovі композиції і Ю. Алжнев, доробок якого у жанрі хорovої музики (хорovі концерти й інші твори цього жанру) будується на прайнтонаціях та співацькому суголоссі, що виділяє в особливий ряд невидиму, все ж відчутну ментальну зернину самотності музичної культури українців [10; 33].

Доробок сучасних композиторів багатий найрізноманітнішими зразками трактування музичного фольклору. Прикладом такого підходу до творчості може слугувати вокально-хорovий «Триптих» В. Бібіка, мелодика якого наскрізь пройнята інтонаціями північного фольклору (плавність мелодичних зворотів у межах не широкого діапазону, дволадовість, чергування унісонів з елементами гетерофонії та підголоскової поліфонії, ланцюжки паралельних секунд, кварт тощо). Композитор широко застосовує у хорovій фактурі секундову мінливість у горизонтальному й

вертикальному їх поєднаннях, що є характерним для народної музики. Такі конструкційні утворення лягають в основу ладо-гармонічного мислення композитора, ба більше того стають головними елементами стильової архітектури твору, яка у ключових своїх проявах вирізняється різнобарвністю ладу, змінністю традицій тональних налаштувань та схем секундових зсувів. Органічне поєднання цих прийомів із закономірностями професійного ладового мислення композитора, зумовлює трансформацію музичного матеріалу загалом, на рівень етно-модерну, засобом якого й створюється художня образність хорової композиції [10; 33–34].

Подібний аналіз можемо продовжувати, проте в межах нашої розвідки констатуємо: українська сучасна хорова музика останньої третини ХХ – початку ХХІ ст., має переконливу ознаку українськості, що не лише вирізняє її з поміж подібної музики інших народів, а й надає значимості як феномену, котрий так чи інакше впливає на формування світоглядних орієнтирів українця, його прагнень і звершень у близькій і далекій перспективах етно-ідентичності.

Висновки. Підсумовуючи сказане, можемо стверджувати, що сучасний етап розвитку української хорової музики в сенсі її національної виразності проявляється достатньо повно. А це означає, що однією з найважливіших якостей, властивих цьому виду мистецтва, що вирізняє його серед потужного жанрового спектру численних інших етнокультур, є національна особливість, що проявляється як на літературно-поетичному, так і на музичному рівнях організації явища, й стає естетичним універсумом де прадавні, архетипні фольклорні конструкти отримують нове життя у системі координат новітніх композиторських технік сучасного композиторського письма й виконавства.

Список використаної літератури

1. *Гордійчук М.* Леся Дичко / М. Гордійчук. – Київ : Муз. Україна, 1978. – 77 с.
2. *Гордійчук М. П.* Д. Демуцький / М. Гордійчук // Фольклор і фольклористика. – Київ : Муз. Україна, 1979. – С. 202–205.
3. *Драганчук В.* Триптих В. Тиможинського «Світ, розглянутий по частинах» на вірші українських поетів ХХІІІ ст. у контексті дослідження проявів національної ментальності в музиці / В. Драганчук // Вісник Львів. ун-ту. – Вип. 4. – Львів, 2004. – С. 77–85.
4. *Кияновська Л.* Національний образ світу в професійній музиці / Л. Кияновська. – Режим доступу: <http://www.musikology.com.ua>.
5. *Козаренко О.* Творчість М. Скорика в контексті постмодернізму / О. Козаренко // Наук. вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Київ, 2000. – Вип. 10. – С. 23–30.
6. *Козаренко О.* Феномен української національної музичної мови / О. Козаренко. – Львів : НТШ, 2000. – 285 с.
7. *Кривицька Т.* Трансформація різдвяних жанрів українського фольклору у творчості сучасних композиторів (на прикладі хорових мініатюр В. Тиможинського) / Т. А. Кривицька // Наук. зб. Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка «Музикознавці студії»: зб. ст. Вип. 26. – Львів : ЗУКЦ, 2012. – 312 с.
8. *Ляшенко І.* Національні традиції в музиці як історичний процес / І. Ф. Ляшенко. – Київ : Муз. Україна, 1973. – 325 с.
9. *Павлишин С.* Валентин Сільвестров / С. Павлишин. – Київ : Муз. Україна 1989. – 87 с. Серія «Творчі портрети українських композиторів».
10. *Сенченко Л.* Українська сучасна хорова література. Навч. посібник для студ. вищ. та середніх навч. закладів мистецтв / Л. Сенченко. – Рівне : РДГУ, 2002. – 80 с.
11. *Сілаєва Т.* Філософія: Курс лекцій / Т. Сілаєва. – Тернопіль : Асторія. – 2003. – 216 с.
12. *Сюта Б.* Фольклорні джерела оновлення творчості українських композиторів (1970–1980-ті роки) / Б. Сюта // Народна творчість та етнографія. – 1991. – № 1. – С. 34–40.

Reference

1. *Gordiichuk H. M.* Lesia Dychko / M. Hordiichuk. – Kyiv : Muzychna Ukraina, 1978. – 77 s.
2. *Hordiichuk M. P.* D. Demutskyi/ M. Hordiichuk // Folklor i folklorystyka. – Kyiv : Muz. Ukraina, 1979. – S. 202–205.
3. *Drahanchuk V.* Tryptykh V. Tymozhynskoho «Svit, rozghlianutyi po chastynakh» na virshi ukrainskykh poetiv KhVII stolittia v konteksti doslidzhennia proiaviv natsionalnoi mentalnosti v muzytsi // Visnyk Lvivskoho universytetu. – Vyp. 4. – 2004. – S. 77–85.
4. *Kyianovska L.* Natsionalnyi obraz svitu v profesiinii muzytsi / L. Kyianovska. – Rezhym dostupu: <http://www.musikology.com.ua>
5. *Kozarenko O.* Tvorchist M. Skoryka v konteksti postmodernizmu / Kozarenko O. Naukovyi visnyk NAU im. P.I. Chaikovskoho. – 2000. – Vyp. 10. – S. 23–30.
6. *Kozarenko O.* Fenomen ukrainskoi natsionalnoi muzychnoi movy / O. Kozarenko. – Lviv : NTSh, 2000. – 285 s.

7. **Kryvytska T.** Transformatsiia rizdvianykh zhanriv ukrainskoho folkloru u tvorchosti suchasnykh kompozytoriv (na prykladi khorovykh miniatur Viktora Tymozhynskoho) / T. A. Kryvytska // Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi akademii im. M. V. Lysenka «Muzykoznavtsi studii»: zbirka statei. – Vyp. 26. – Lviv : ZUKTs, 2012. – 312 s.

8. **Liashenko I.** Natsionalni tradytsii v muzytsi yak istorychni protses / I. Fedorovych Liashenko. – Kyiv : Muzychna Ukraina, 1973. – 325 s.

9. **Pavlyshyn S.** Valentyn Silvestrov / Pavlyshyn S. – Kyiv : Muzychna Ukraina, 1989. – 87 s. Seriia «Tvorchi portrety ukrainskykh kompozytoriv».

10. **Senchenko L.** Ukrainska suchasna khorova literatura. Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh ta serednikh navchalnykh zakladiv mystetstv. – Rivne : RDHU, 2002. – 80 s.

11. **Silaieva T.** Filosofiia : Kurs leksii. – Ternopil : Astoriia. – 2003. – 216 s.

12. **Ciuta B.** Folklorni dzhherela onovlennia tvorchosti ukrainskykh kompozytoriv (1970–1980-ti roky / Ciuta B. // Narodna tvorchist ta etnohrafiiia. – 1991. – № 1. – S. 34–40.

NATIONAL COLORING OF UKRAINIAN CONTEMPORARY CHORAL MUSIC

Volodimir Zaharchuk, magistrate of choral conducting department
of Rivne State Humanitarian University

In the scientific research through the prism of the most diverse links and mediations, from the angle of view of the musical-theoretical analysts, the problem of national originality of Ukrainian contemporary choral music is interpreted. In this context, referring to the work of modern composers in the genre of choral music, representatives of the Ukrainian avant-garde M. Skoryk, L. Dichko, V. Silvestrov, etc., searches for folk-song authentication, which becomes not only an integral part of modern, complicated the latest techniques of the composer's writing of musical language, and also the «neutralizer», or the element of simplification of the latter, keeping the artistic imagery of such music in the wake of emotional equilibrium and natural accessibility.

Key words: Ukrainian contemporary choral music, folklore, musical language, folk song color, style architectonics, ethno-modern.

UDC784.1:784.5 (477)

NATIONAL COLORING OF UKRAINIAN CONTEMPORARY CHORAL MUSIC

Zaharchuk Volodimir, magistrate of choral conducting department
of Rivne State Humanitarian University

The aim of the article is the search and demonstration of elements of folk songs in the works of Ukrainian contemporary composers M. Skoryk, L. Dichko, V. Silvestrov and others, which not only visualize the structure of musical thinking but also «neutralize» folklore authenticity, or simplify the complexity of the new forms the composer's letter presented there, holding the artistic imagery of such music in the wake of emotional equilibrium and natural accessibility.

Research methodology. In the process of interpreting the topic of our research, we have analyzed twelve major publications that directly or indirectly relate to the identified problem. The used primary sources determined the incorporation style of the analyst followed in the scientific research.

Results. Analyzing the problem of national identity of Ukrainian contemporary choral music, we turn to the works of modern composers, in the genre of choral music, representatives of the Ukrainian avantgarde M. Skoryk, L. Dichko, V. Silvestrov, and others. In this context, we demonstrate concrete examples which indicate that the basis of musical thinking, which is sufficiently saturated with modern methods of composer writing, is still Ukrainian musical folklore, which, by virtue of its folk-song melody and the most diverse manifestations of melismatics, to some extent simplifies the complex manifestations of modern technologies. the latest composer techniques, making this music accessible and comprehensible to the general public.

Novelty. In the article for the first time on concrete examples, separate choral works: cantatas «Vesna» M. Skoryka, cantatas «Chervona kalyna», «Four seasons of the year» and «In the stars of Kiev» L. Dichko, cantatas for choir without accompaniment V. Silvestrov, cantatas-symphony «Chumatsky Pisni» and choral concert «Mountains, my hills» by V. Zubitsky, and a number of works by other Ukrainian contemporary composers, reveal the specifics and innovative approaches to the study of folklore sources in their compositions.

Practical meaning. The analytical material offered in the presented intelligence may be interesting and useful to researchers of Ukrainian contemporary choral music, teachers, choirs, students who qualify the choirmaster and the general public of those who are interested in Ukrainian choral music, and especially the modern stage of its development.

Key words: national revival, Ukrainian contemporary choral music, folklore, musical language, folk song color, style architectonics, ethno-modern.

Надійшла до редакції 21.11.2017 р..

ЗМІСТ

<i>Постоловський Р. М.</i> Вітальне слово	3
<i>Виткалов С. В.</i> Вища школа і сучасні реалії України	4

Розділ I. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА РЕТРОСПЕКТИВА ЛЮДСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

<i>Даниленко М. П., Чумакевич І. М.</i> Реймське Євангеліє як визначальна пам'ятка оригінальної літератури Київської Русі	6
<i>Дульська О. В.</i> Ремінісценція антично-гуманістичного знання епохи Просвітництва	10
<i>Завальнюк Х. В.</i> Специфіка підготовки диригента-регента до богослужбового хорового виконавства на Прикарпатті	15
<i>Горбатова Н. О.</i> Дуальна форма хореографічної освіти в Україні	20
<i>Бичковська Ж. О.</i> Генеза вокального музикування в Україні	25
<i>Зваричук Ж. Й.</i> Формування традиції богослужбового хорового виконавства Станиславова кінця ХІХ – початку ХХ століття	30
<i>Чернета Т. О., Овчарова С. В.</i> Бандура у Дніпропетровській філармонії : історія і сучасність	35
<i>Черняк Г. П., Шеремета Х. Р.</i> Постать М. Пимоненка в українському мистецтві останньої чверті ХІХ – початку ХХ століття	40
<i>Синько Г. П.</i> Монументальна спадщина Івана Кавалерідзе у світовому культурному контексті	43
<i>Іваниш А. І.</i> Тенденції декору в народному одязі гуцулів Закарпаття міжвоєнного періоду ХХ ст. : різновиди, композиційні прийоми в оздобленні	49
<i>Шолудько Н. Г., Хіміна К. О.</i> Асоціація українських письменників і вітчизняний літературний процес	55

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Яковлев О. В.</i> Синергетична парадигма саморозвитку культурного континууму України	61
<i>Соловйов В. А.</i> Науково-методичні підходи до вивчення хорового виконавства ХХ століття	65
<i>Бєдакова С. В.</i> Методологічні підходи до пізнання музичного твору в контексті музичного виконавства як фактор громадянського виховання майбутніх учителів музичного мистецтва	70
<i>Свірідовська Л. М.</i> Особливості стилістики української фортепіанної музики першої третьої ХХ століття як чинник виховання громадянськості майбутніх учителів музичного мистецтва	75
<i>Грінберг Л. Ф.</i> Українська мова у картині світу Пантелеймона Олександровича Куліша (1819–1897 рр.)	79

<i>Шевченко В. В., Добронравова С. А.</i> Індивідуальний виконавський стиль диригента –хормейстера як теоретична проблема.....	87
<i>Борисенко Ю. С.</i> Соціокультурна анімація як різновид дозвіллевої діяльності скансенів України	91
<i>Красовський С. О.</i> Культурологічна концептуалізація поняття міжнародного туризму : постановка проблеми	97
<i>Майборода Р. В.</i> Сутність парадигми професійної мобільності	101
<i>Рибчинська О. В.</i> Культурна антиномія «село–місто» в уявленнях студентської молоді	107
<i>Перець А.</i> Історіографія досліджень молодіжного дозвілля останнього десятиліття ХХ – початку ХХІ століття	112
<i>Панюк Т. П.</i> Формування людського капіталу під впливом соціальної відповідальності бізнесу	117

Розділ III. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПАРАДИГМА УКРАЇНИ В РОЗМАЇТТІ ВИЯВІВ

<i>Щербань А. Л.</i> Семантика кольору в декорі давніх глиняних виробів Дніпровського Лівобережжя	123
<i>Дзюба О. А, Кдирова І. О.</i> Філософська тематика в художньому просторі камерно-вокальних творів Ф. Ліста	128
<i>Дзюба О. А.</i> Балада «Донька рибалки» у контексті камерно-вокальної творчості Ф. Ліста	134
<i>Фурдичко А. О.</i> Фольклоризм у репертуарі сучасних українських симфонічних оркестрів	140
<i>Шиленко Л. А.</i> Сценічні втілення романтичної опери-драми В. Кирейка «У неділю рано...»	148
<i>Сорока В. О.</i> Особливості перекладення барокової музики для класичної гітари (на прикладі прелюдії з віолончельної сюїти №1 Й. С. Баха)	153
<i>Гумен Г. О.</i> Мирослав Скорик «Карпатська рапсодія» : порівняльний аналіз перекладень	158
<i>Захарчук В. І.</i> Національний колорит української сучасної хорової музики	163
<i>Грек В. А.</i> Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії	168
<i>Луць С. В.</i> Колекціонування творів ювелірного мистецтва : специфіка утворення зібрань	172
<i>Кисельова К. О.</i> Види трансформацій поверхні матеріалів в сучасних тенденціях моди	177
<i>Смоляр О. В.</i> Монументально-декоративне мистецтво в дизайні інтер'єрів готелю «Славутич» м. Києва	183
<i>Пономаренко Ю. В.</i> Арт-терапія та ескапізм як стратегії культуротворчості	189
<i>Костюк Л. К.</i> Галерея європейського живопису «Євро-Арт» як сучасна платформа культурно-мистецького середовища міста.....	195
<i>Велінець Б.</i> Фестивальний рух як чинник культурно-мистецького простору Рівненщини	198
<i>Костюк Л. К., Воят І. О.</i> Пам'ятки сакральної архітектури Дубна у контексті культурної спадщини України	203

Розділ IV ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Хлисту́н О. С. Феномен методики акторського тренінгу Тадаші Сузукі	209
Крись А. І. Компоненти методики навчання спортивним бальним танцям : почути – побачити – виконати	217
Мелешук Л. В., Казначеева Л. М. Роль невербальної комунікації у педагогічному спілкуванні	222
Абрамович О. О. Роль особистості викладача ВНЗ у формуванні загальнокультурних і професійних компетенцій майбутніх фахівців	226
Гусакова Н. М., Штефюк В. Д. Педагогічна культура викладача ВНЗ як складова професійного спілкування зі студентами	229
Брюханова Г. В., Лежнев О. О. Проблеми формування змісту і методики викладання навчальних дизайнерських дисциплін у вищій школі	234
Филипчук М С. Особливості навчально-виховної роботи в аматорському естрадному оркестрі	238
Михайлюк Х. О., Черсак О. М. Використання мелодичних та гармонічних розспівок у вокальному ансамблі	243
Обух Л. В. Роль тренінгів та майстер-класів у розвитку психофізіологічної свободи студентів-співаків	250
Дринецька В. С. Методичні аспекти підготовки фахівців із народного хорового співу в системі закладів вищої освіти України	254
Кушнір К. В. Роль сучасних музично-комп'ютерних технологій у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва	259
Кобрин Н. В. Історичні, життєтворчі й мотиваційні засади викладання української музики в системі ССМШ	263
Тадля О. М. Миколайович Менеджмент соціокультурної діяльності : інноваційний підхід та креативні технології освіти	270

CONTENTS

<i>Postolovskiy R.</i> Congratulatory word	3
<i>Vitkalov S.</i> Higher school and modern realities of Ukraine	4

Part I. HISTORICAL AND CULTURAL RETROSPECTIVE OF HUMAN CREATIVITY

<i>Danilenko M., Chumakevich I.</i> The Reims Gospel as a prominent book of original literature of Kyivska Rus	6
<i>Dulska O.</i> Reminiscence Of Antique Humanistic Knowledge of the enlightenment	10
<i>Zavalniuk K.</i> Specific training of preparation of the conductor-regent to the liturgical chorus performance at the Carpathian	15
<i>Gorbatova N.</i> Dual form of choreographic education in Ukraine	20
<i>Bychkovska Z.</i> Genesis of vocal music in Ukraine	25
<i>Zvarychuk Z.</i> The formation of the liturgical tradition of the choir performance in Stanislaviv (now ivano-frankivsk) in the late 19th – early 20th century	30
<i>Cherneta T., Ovcharova S.</i> Bandura in the Dnipropetrovsk philharmonic : history and modernity	35
<i>Chernyak A., Sheremeta K.</i> Figure of N. Pymonenko in the ukrainian art of the last quarter of the XIX – the beginning of the XX th century	40
<i>Synko G.</i> Monumental heritage of Ivan Cavaleridze in the world cultural context	43
<i>Ivanysh A.</i> General trends in hutsul folk clothes décor in Transcarpathia during the 20th century interwar period: varieties, compositional techniques in decoration	49
<i>Sholudko N., Khimina K.</i> Association of Ukrainian writers and domestic literary process	55

Part II. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT OF CULTURAL ACTIVITY

<i>Yakovlev O.</i> Synergetic paradigm of self-development of cultural continuum of Ukraine	61
<i>Soloviov V.</i> Scientific methodological approaches in the XX century choral performance teaching	65
<i>Bedakova S.</i> Methodological approaches to the cognition of musical work in the context of musical performance as a factor of civil education of future musical art teachers	70
<i>Sviridovskaya L.</i> Features of ukrainian piano music stylistics of the first third of the XX century as a factor of education of civil consciousness of future musical art teachers	75
<i>Grinberg L.</i> The Ukrainian language in the world view of Panteleimon Oleksandrovych Kulish (1819–1897)	79
<i>Shevchenko V., Dobronravova S.</i> Military-patriotic education of the Ukrainian youth in modern conditions	87
<i>Borysenko Y.</i> Skansens of Ukraine as an institution of animation character	91
<i>Krasovskyi S.</i> Cultural conceptualization of notion of international tourism: problem statement	97
<i>Maiboroda R.</i> The essence of the professional mobility paradigm	101
<i>Rybchyns'ka O.</i> Cultural antinomy «village – city» in the perception of young students	107
<i>Perets A.</i> Historiography of research of youth leisure of the last decade	

of the XX - beginning of the XXI century	112
Panyuk T. The formation of human capital under the influence of social responsibility of business	117

Part III. PEDAGOGICAL PROBLEMS OF MODERN HIGH SCHOOL

Shcherban A. Semantics of color in decoration of ancient clay products of left-Bank Bniiper	123
Dzyuba O., Kdyrova I. Philosophical themes in the art space in a chamber-vocal music of F. Liszt	128
Dzyuba O. Ballada «Daughter of the fisher» in the context of F. List chamber-vocal art	134
Furdichko A. O. Folklorism in the repertoire of the modern ukrainian symphony orchestras	140
Shylenko L. Stage embodiments of V. Kyrejko's dramatic opera «On sunday morning...»	148
Soroka V. Particularities of the arrangements of baroque music that are tailored to the characteristics of the today's classical guitar. (with the example of the prelude from cello suite no. 1 by J. S. Bach)	153
Gumen G. Myroslav Skoryk «Carpathian rhapsody» : a comparative analysis of arrangements	158
Zaharchuk V. National coloring of Ukrainian contemporary choral music	163
Grek V. The interpretation of folk dance by means of modern choreography	168
Luts S. Collections of creatives jewelry art : aspects of formation collections	172
Kyselova K. Surface transformation techniques of materials in modern fashion trends	177
Smolyar O. Monumental and decorative art in the interior design of the hotel «Slavutich» Kyiv	183
Ponomarenko Y. Art therapy and escapism as a strategy of cultural creation	189
Kostiuk L. European painting gallery Euro-Art as a modern platform of cultural and artistic city surrounding	195
Velinets B. Festival movement as a part of cultural and musical space of equation	198
Kostiuk L., Voyat I. Dubno sacral architecture monuments in the aspect of Ukrainian cultural heritage.....	203

Part IV. CULTURAL AND ARTISTIC PARADIGM OF UKRAINE IN THE DIVERSITY OF MANIFESTATIONS

Khlystun O. Phenomenon of actor training methods Tadashi Suzuki	209
Kris A. Some components of training methods of sport ballroom dancing : hear – watch-done	217
Meleschuk L., Kaznacheieva L. The role of nonverbal communication in pedagogical intercourse	222
Abramovych O. The role of the university teacher in shaping of general cultural and professional competences of future specialist	226
Gusakova N., Stefyuk V. Pedagogical culture of universitu teacher as a component of his professional communication with students	229
Bruchanova G., Lezhnev O. Problems formation of the content and methodology of teaching design disciplines in higher education	234

<i>Fylypchuk M.</i> Features Of Educational And Educational Work In The Amaturian Extraordinary Orchestra	238
<i>Mykhailiuk K., Chersak O.</i> The use of melodious and harmonic exercises is in vocal band	243
<i>Obukh L.</i> The role of training courses and master classes in the development of student singers psychophysiological freedom	250
<i>Drinevska V.</i> As for the questions of methodical aspects of folk choral singing specialists' trainin in the system of higher education institutions of Ukraine	254
<i>Kushnir K.</i> The role of modern musical-computer technologies in the professional training of the future teacher musical art	259
<i>Kobryn N.</i> Historical, vital-meaning and motivational basis of teaching of ukrainian music at secondary special music schools system SSMI	263
<i>Tadlya O.</i> Management of socio-cultural activity: innovative approach and creative educational technologies	270

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА
МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 17

Наукове редагування і коректура – *проф. Виткалов В.Г.*
Упорядкування, верстка та макет – *доц. Виткалов С.В., Федорук Л.М.*
Відповідальний за випуск – *Виткалов В.Г.*

Підписано до друку 24.11.2017. Замовлення № 201/1.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 37.6. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства. Тел. 0 (362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 17 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2017. – 283 с.

*Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

ISBN 978-966-8424-77-9

**ББК 71.0
УДК 08:168.522**

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12